

Slutbetänkandet SOU 2018:50

Ett oberoende public service för alla, Ku2018/01387/MF

Medieföretagens branschorganisation TU – Medier i Sverige (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och har följande synpunkter.

Sammanfattning

- TU tillstyrker att det i betänkandet klargörs att det är ljud och bild – inte text som ska vara i fokus för public service-uppdraget.
- TU tillstyrker att det tydliggörs att public services kompletterade verksamhet endast ska just komplettera kärnverksamheten.
- TU tillstyrker att vad avser sociala medier samt globala plattformar och public services närvaro att det sätts gränser till exempel på att innehållet inte ska publiceras exklusivt på dessa plattformar.
- TU tillstyrker förslaget om förhandsprövning och att även andra än programbolagen ska kunna anmäla tjänster till förhandsprövning.
- TU förordar att Myndigheten för press, radio och tv på eget initiativ ska kunna förhandsgranska tjänster och interimistiskt också kunna stoppa tjänster.
- TU tillstyrker att ”testperioden” ska begränsas till sex månader.
- TU anser dock att prövningen i sin helhet bör ha flyttats till Myndigheten för press, radio och tv.
- TU avstyrker fortsatt att tillståndsperioden ska gälla ända till 2029. Den snabba förändring som sker i mediebranschen gör att detta blir alldeles för lång tid.
- TU avstyrker att uppföljning hos Granskningsnämnden bara ska göras vartannat år.

Var ska public service finnas?

TU tror att ett starkt public service och rättvis konkurrens stärker mediemångfalden och Sveriges demokrati. Public service ska enligt TU koncentrera sig på att tillhandahålla den grundläggande service som ankommer på just public service. TU anser att public service-verksamheten har en viktig och i vissa fall omistlig roll i det svenska medieutbudet.

Allt kan dock inte rymmas inom public service-definitionen. Det är viktigt att komma ihåg att det handlar om en statligt finansierad verksamhet som konkurrerar med privata medier. Public service måste precis som andra aktörer anpassa sig och moderniseras till en värld där det finns många andra bolag som också levererar tjänster på det område där historiskt sett public service varit ensam. Därför måste man – i synnerhet när man överväger att utvidga public service till nya verksamheter – vara vaksam så att man inte undergräver förutsättningarna för andra medier att verka. Public services uppdrag bör inriktas på sådana samhällsbehov som marknadsaktörerna inte kan tillgodose. Detta ska alltid beaktas.

TU vidhåller att ökade resurser till public service i syfte att etablera närvaro i svagt bevakade områden riskerar att påverka de privata mediernas konkurrensmöjligheter negativt. TU menar att en ökad samverkan och öppenhet är ett av flera konstruktiva sätt att möta utmaningarna. Samtidigt anser TU att ett ensidigt ökande av resurser till public service inte är en långsiktig och mångfaldsstödjande lösning. Tillförda resurser måste alltid ställas mot det grundläggande public service-uppdraget. TU anser också att public service genom att i ökad omfattning kreditera lokala medier vid användning av deras material kan bidra till en större mångfald.

Vad ska public service göra och tillsammans med vem?

Public service har en särställning och det material som de publicerar har inte sällan ett stort genomslag och stort värde. Det material som public service producerar har och ska ha allmänheten i fokus, public service finns och finansieras av alla i Sverige. Det ansvar som då följer kan inte bortses ifrån. TU anser en *lika-princip* ska gälla avseende allt material som public service publicerar på andra plattformar än sina egna. När så sker så ska det göras tillgängligt också för andra medier. Exklusivitet på vissa plattformar som Facebook, Google eller Youtube stärker dessa samtidigt som de försvårar för inhemska medier. Offentligt finansierat redaktionellt material som distribueras i dessa kanaler stärker inte bara dessa bolag i konkurrensen. Det leder även till att medlen förs ut ur landet då dessa bolag i stor utsträckning fakturerar sina svenska annonsörer via utländska dotterbolag. På så sätt undkommer bolagen att betala skatt i Sverige, vilket gör att medlen inte kan återinvesteras i svensk journalistik.

Frågan om vad public service ska göra och tillsammans med vem är principiellt viktig och kan inte lämnas åt public service att ensamt bestämma över. Inte sällan har public service nyheter sitt ursprung i till exempel en lokaltidning och när detta sedan tillgängliggörs gratis, såväl på egna sajter som på andra plattformar i sociala medier, påverkar det möjligheterna för den lokala aktören att ta betalt/få intäkter. TU anser även att när lokala nyheter används, enligt god sed, ska public service hänvisa till ursprunget och därigenom lyfta de lokala aktörerna. Public service har en särställning och bör då också åläggas ett särskilt ansvar.

Det finns en inneboende konkurrenssnedvridningen i att när public service tillgängliggör sitt material i sociala medier, så sker det med skattepengar. De konkurrerande, privata, medierna tvingas däremot tjäna in varenda kostnadskrona på egen hand. Redan här råder alltså en obalans i villkor och förutsättningar. Detta måste återspeglas i de ramar som sätts för public service i framtiden och i krav på öppenhet hur de offentliga medlen nyttjas.

Förhandsprövning av nya tjänster

TU anser att det vara problematiskt att det i stor utsträckning är upp till public service själva att avgöra vilka tjänster som ska anmälas till förhandsprövning och att också begränsa denna till tjänster inom den kompletterande verksamheten. Precis som utredningen konstaterar öppnar det för att public service trots allt startar tjänster utanför detta område och då kan störa marknaden på ett ojuste sätt. I den konkurrens som råder med de hårda ekonomiska utmaningar som inte minst nyhetsmedier lever under kan även, för public service, små förändringar medföra stora och direkt avgörande konsekvenser för medierna. TU anser att reglerna bör utformas så att så lite som möjligt är oklart och att så mycket som möjligt först provas. Den eventuella fördröjning för public service som detta medför ska vägas mot att en konkurrerande tjänst kan få stora och oåterkalleliga konsekvenser för andra aktörer på marknaden. I detta sammanhang vill TU även nämna att public service-bolagen inte anmält en enda tjänst till förhandsprövning sedan den blev tvingande, helt i enlighet med EU:s regelverk.

TU anser vidare att Myndigheten för press, radio och tv ska ha en egen initiativrätt att göra en förhandsprövning och att fatta egna, interimistiska, beslut i avvaktan på regeringens avgörande. Utveckling på medieområdet går i en sådan hastighet att fall som riskerar att få långtgående konsekvenser måste kunna stoppas interimistiskt. Konsekvenserna av marknadsstörande konkurrens är så stora att det motiverar att public service i undantagsfall får vänta eller helt låta bli att lansera en tjänst.

Konkurrensverket yttrar sig ofta i konkurrensfrågor och bör kunna jobba på liknande sätt avseende public service och dess marknadspåverkan. TU anser att det

Konkurrensverket bör höras på samma sätt som Post- och telestyrelsen när Myndigheten för press, radio och tv på uppdrag av regeringen genomför prövning av tjänster.

TU välkomnar att försöksperioden begränsas till sex månader och vill framhålla att försöksperiod och försöksverksamhet i sig är komplicerat då även tjänster som pågår under kort tid kan få svåra konsekvenser för främst lokala och mindre medieföretag. Effekter som är irreversibla. TU menar att detta noga måste ställas mot public services krav på att kunna få bedriva och utveckla nya tjänster till gagn för allmänheten inom ramen för public service-uppdraget. En lokaltidning som på grund av marknadsstörande konkurrens tvingas lägga ner eller förändra sin utgivning kommer inte att komma tillbaka eller återuppstå bara för att public service vid ett senare tillfälle upphör med försöksverksamheten.

Om skattefinansieringen av public service ska vara legitim behövs en reglering som tydliggör vilka slags tjänster som public service kan utveckla och inte.

Uppföljning och redovisning

TU anser att de långa tillståndstider som public service har medför ett ökat krav på transparens och säkerhet varför TU anser att Granskningsnämndens granskning ska ske varje år. All förvaltning av allmänna medel ska granskas hårt och med full insyn varför det är olyckligt att utredningen inte innehåller förslag på en förstärkt granskning.

TU välkomnar att en dialog med intressenter ska införas.

Ekonomiska förutsättningar

TU anser att en automatisk uppräknings av public service-anslagen är direkt olämpligt och otidsenlig i dagens snabbväxande mediemarknad. TU menar därtill att förslaget är direkt konkurrenshämmande och mångfaldsstörande.

Mediemarknaden befinner sig i en komplicerad situation och där de kommersiella medieföretagen är satta under stor press. Medieföretagen hanterar dagligen fallande intäkter, ständigt förändrade konsumtionsvanor och nya konkurrenter. Det är i dag omöjligt att föreslå hur framtiden påverkar medieföretagen med flera och hur tittar-, lyssnar- och läsarsiffror påverkar intäkterna.

Att i detta läge ge public service en automatisk uppräknings oavsett vad och på vilket sätt bolagen levererar gentemot de krav som ställts upp riskerar att leda till ytterligare konkurrenssnedvridning. Public service-bolagen grundades i ett mediemarknad som var avgjort mer stabilt och mindre varierat än dagens. I dag finns hundra-

tals andra bolag som, i framför allt underhållningsbranschen, kan göra motsvarande program som programbolagen. Det är därför viktigt att de offentligt finansierade programbolagen åläggs att vara kostnadseffektiva och ha tydliga verksamhetsuppdrag. Medietekniken har över tid blivit allt kraftfullare, allt billigare och allt mindre personalkrävande. Public services kostnadsutveckling måste beakta denna utveckling.

Utvecklingen går i dag så snabbt att det är omöjligt att se hur morgondagens marknad ser ut. TU anser vidare att med automatisk uppräkningsökning ökar risken att public service lanserar eller provar att lansera nya tjänster som då kan komma att skada den mycket känsliga balansen som måste finnas. De privata medieföretagen spelar en helt avgörande roll för opinionsbildningen och det demokratiska samtalet, både på det lokala planet och det nationella.

Dagspressens finmaskiga nät över landet har under decennier varit och är fortsatt den största garanten för en bred och allsidig samhällsdebatt. Den svenska mediepolitiken – i bred mening – kan sägas bygga på att det ska finnas en balans mellan de statliga bolagen som driver public service-verksamheten och den privata mediesektorn. Den balansen är skör, kräver stor försiktighet och eftertanke så att den inte rubbas.

Stockholm den 19 oktober 2018

Jeanette Gustafsdotter, vd TU – Medier i Sverige